Eduskunta, Maatalousjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Momentin 30.10.50 määrärahalla on elintärkeä vaikutus maaseudun ja koko elintarvikeketjun toimintaan.

Momentin rahoitus tulee talousarvioesityksen mukaan viime vuoden tapaan pysymään viimevuotisella tasolla ilman Eduskunnan toimenpiteitä. Tämä on hyvä signaali korona- ja kannattavuuskriisien keskellä painiskelevalle alkutuotannolle. Nykyinen tuotantopanosten rajusta kiristymisestä sekä viime kesän erittäin haastavista sääoloista johtuva maatilatalouden kannattavuuskriisi tulisi olemaan vielä syvempi ilman neuvonnan työtä. Valtionavun heikentyessä jouduttaisiin tilanteeseen, että vain parhaiten kannattavilla ja suotuisimpien tuotantoalueiden tiloilla on mahdollisuus käyttää neuvonnan palveluja. Neuvonnan valtionapu kohdennetaan yksinomaan kattavan valtakunnallisen neuvonnan saatavuuteen ja tulossopimuksessa sovittujen neuvontapalveluiden hintojen alentamiseen, ei neuvontaorganisaatioiden hallintorakenteisiin.

Vuodesta 2020 asti neuvonnan momentilta siirretty systemaattisesti avustusta erityisavustushakuun ja nykyinen toimintatapa lisää ainoastaan byrokratiaa molemmilla puolilla ja heikentää suomalaisen maaseudun elävyyttä. Toivommekin, että vuonna 2022 eritysavustushakua ei toteuta, vaan neuvonnan rahoitus säilyy kokonaisuudessaan yleisavustuksena. Näemme suurena riskinä erityisavustuksiin siirtymisessä suoran tiloihin kohdistuvan neuvontatyön vähentymisen. Tällöin väistämättä suurempi osuus neuvonnan momentista tulee valumaan pois tilaneuvonnasta uusien toimijoiden toimintojen kehitystyöhön.

Lisäksi toteamme, että neuvonnan valtionapu tulisi palauttaa vuoden 2011 tasolle juuri tämän kannattavuutta parantavan merkittävän vipuvaikutuksen vuoksi. ProAgria on viime vuosina kehittänyt aktiivisesti digitaalisia palveluitaan ja oman toimintansa kustannustehokkuutta, tarjotakseen entistä parempia ja laadukkaampia palveluita jäsenilleen. Samanaikaisesti yhdistys on kamppaillut alenevan valtionavun aiheuttaman taloushaasteen kanssa.

Vaikuttavuus

ProAgrian tehtävä on parantaa asiakkaidensa kilpailukykyä ja kannattavuutta sekä edistää maaseudun kestävää kehitystä ja hyvinvointia. Toiminta on puolueetonta ja riippumatonta. ProAgria-keskukset toimivat yhdistysmuotoisina ja ovat viljelijöiden hallinnoimia. ProAgrialla on noin 65 000 jäsentä. Vuosittain palvellaan yli 30 000 eri asiakasta, joista noin 25 000 on maatila-asiakkaita. Fyysisiä asiakastapaamisia on vuosittain yli 85 000 ja sähköisissä välineissä yli 300 000 tapaamista kuukausittain. **Mikään muu toimija Suomessa ei kykene samaan palveluiden kattavuuteen koko Suomen laajuisesti.**

Maatiloilla on isoja talousvaikeuksia, jotka johtuvat viimeaikaisesta tuotantopanosten kallistumisesta, kuluneen kesän katovuotta lähentelevistä heikoista sadoista sekä viime vuosien aikana realisoituneista maataloustuotteiden tuottajahintojen laskusta. **Toimintaympäristön haasteista huolimatta maatilan omat päätökset ja toimenpiteet vaikuttavat eniten tilan kannattavuuteen. ProAgrian tuotanto-, talous- ja johtamisasiantuntijapalveluilla voidaan tukea näitä toimenpiteitä ja siten parantaa maatilojen tuottavuutta ja kannattavuutta ja jopa pelastaa maatiloja suuremmalta konkurssiaallolta ja auttaa maatilayrittäjiä jaksamaan myös henkisesti näinä taloudellisesti vaikeina aikoina.** Tavoitteena on elinkeinon säilyvyyden ja työpaikkojen turvaaminen sekä valtion myöntämien investointitukien hyödyn turvaaminen. Parhaimmillaan **sijoitetulle rahalle saadaan moninkertainen vipuvaikutus** maatilojen

kannattavuuden paranemisen kautta ja **yhteiskunnalle kertyy miljoonien eurojen vuosittainen verohyöty kannattavista tiloista**.

ProAgrian tavoitteena on pitää suomalainen maaseutu elinvoimaisena sekä ylläpitää Suomen elintarvikeomavaraisuutta lisäämällä ruoan alkutuotannon kannattavuutta kaikkialla Suomessa. ProAgrian ja Luken tietokannat osoittavat, että parhaat alkutuotannon yritykset menestyvät vaikeissakin tilanteissa. Menestyminen ei ole yksin yrityksen kokokysymys, vaan johtaminen, tuotannon tehokkuus sekä kustannusten ja talouden hallinta ovat keskeisiä menestystekijöitä. **Kansallisesti toimiva, sitoutumattomasti ja voittoa tavoittelemattomasti toimiva neuvontajärjestö** suunnittelee ja auttaa tiloja saavuttamaan edellä mainituissa asioissa tuloksia ottamalla käyttöön parhaita ja koeteltuja käytäntöjä ja siten vaikuttaa elinkeinon kannattavuuteen. ProAgrialla on paljon näyttöä toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Suomen alkutuotannon parempaa tulevaisuutta edistääkseen ProAgria on aktiivisesti yhdessä Luken, MTKn, muiden neuvonnan momentin toimijoiden sekä elinkeinon kanssa edistänyt Marinin hallituksen ohjelmaan kirjattua osaamis- ja palvelukeskusta tavoitteena rakentaa uudenlainen ja tehokas yhteistyöverkosto alan toimijoiden kesken. Tämä on toteutunut vuoden 2021 aikana Luken vetämän AgriHubi-verkoston muodossa, jossa maatalousyrittäjät sekä maatalouden tuotantodata linkittyvät verkostoon ProAgrian kautta. Tavoitteena on viljelijöiden nykyistä laadukkaamman neuvonnan synnyttäminen yhteistyössä tutkimuksen ja elinkeinon kanssa.

Uusien palveluiden kehittäminen

ProAgria on kehittänyt palveluita vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja tuottamaan mahdollisimman suuren hyödyn asiakkaille. Maatilojen strategiset johtamispalvelut, Lean-opastaminen, taloushallinto, KPI-mittarit, energiatehokkuus, ravinteiden kierrätys sekä kotieläin- ja kasvituotannon uudet palvelut ovat tästä esimerkkejä. Esimerkkeinä kehittämistämme sähköisistä palveluista on Bisnes+ -palvelu, josta on kehittynyt maaseudun yritysten strategisen johtamisen toimijoita yhdistävä alustapalvelu osana MinunMaatilani-ohjelmistoa. Muista ohjelmistoista mainittakoon kasvinviljelyn suunnitteluohjelman WebWisun ja talouden hallintaan tarkoitetun WebWakka-ohjelmien kehittäminen, jotka ovat asiantuntijoiden tärkeimpiä työvälineitä. WebWisu-ohjelmistolla tehdyillä viljelysuunnitelmilla katettiin 53 % Suomen peltopinta-alasta vuonna 2020, yhteensä yli 1 000 000 hehtaaria.

Ilmastomuutoksen hillinnän merkitys kasvaa ja tulevat EU-tason tukiohjausvaikutus ohjautuu osin tilojen ympäristöjalanjäljen pienentämiseen. Neuvonnalla on tärkeä tehtävä maatilatalouden ilmastovaikutusten vähentämisessä ja tätä osaamista olemme aktiivisesti kehittäneet kuluvan vuoden aikana. Olemme koostamassa maatalouden ilmastomuutosta hillitsevistä toimenpiteistä oman ilmasto-ohjelmamme vuoden 2021 lopussa. Tulemme painottamaan erityisesti tutkimuksellisesti validoiduilla menetelmillä tilojen arjessa kerättyjen faktojen esilletuontia. Tärkeänä osana tätä ohjelmaa **rakennamme maanlaajuisen demotilaverkoston sadoista tiloista,** joiden avulla voimme kerätä reaaliaikaista tietoa alkutuotannosta tutkimuksellisesti laadukkailla menetelmillä. Demotilojen tulosaineistoa tullaan käsittelemään yhdessä tutkimuslaitosten kanssa, jotta mahdollistetaan aiempaa tehokkaampi tilojen reaalitiedon muuttaminen tutkimustuloksiksi. Vastaavasti tutkimustuloksia tullaan syöttämään takaisin tiloille demotilaverkoston kautta. Toisena osana ohjelmaamme on helmikuussa 2021 lanseerattu **Biocode Impact - ympäristövaikutuslaskentapalvelu**, jonka avulla kaikki ruokaketjun toimijat viljelijästä kauppaan asti voivat mitata, asettaa tavoitteita, simuloida ja nähdä heti toimintatapamuutosten vaikutuksen tuottamiensa/myymiensä tuotteiden hiilijalanjälkeen. Viljelijöillä on harvoin mahdollisuutta tai ymmärrystä itse maksaa ilmastoasioiden neuvonnasta ja samanaikaisesti biologisista prosesseista johtuen suurin osa elintarvikkeiden hiilijalanjäljestä syntyy alkutuotannossa.

Oikean tiedon ja ilmastoystävällisten toimintatapojen yhä nopeampi levittäminen on oleellisen tärkeää, jotta voimme sekä tuoda esille maatalouden toimijoiden onnistuneita ilmastotoimia että vauhdittaa maataloussektorin osallistumista koko Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen. **Tähän oleelliseen toimenpiteen käynnistämiseen toivomme saavamme valtiovallalta kertaluontoisen käynnistysavustuksen.**

ProAgrian toiminnan kattavuus

Edelleen on syytä korostaa, että valtion tuella on osaltaan toistaiseksi varmistettu elintarvikeketjun alkutuotannon tarvitsema neuvonta kattavasti koko maassa. Esimerkiksi Suomessa tuotetusta maidosta yli 85 % on neuvonnan vaikutuksen piirissä, ProAgrian ohjelmilla tehtävät viljelysuunnitelmat kattavat yli puolet Suomen peltoalasta. Neuvontaa tarjotaan kattavasti molemmilla kotimaisilla kielillä. Myös ohjelmissa ja palveluiden kehityksessä on kaksikielisyys huomioitu. Valtion tuen heikentyessä ProAgrian palvelujen kattavuus tulee heikkenemään ja osa viljelijöistä tulee jäämään palvelujen ulkopuolelle.

Digitaalisten palveluiden kehittämisellä tuetaan riippumattoman ja kattavan asiantuntijaverkoston säilymistä. Tilan tuottavuuden ja kannattavuuden kehittämistä koskeva tieto, mittarit ja keinot ovat helposti neuvojan ja viljelijän tavoitettavissa.

ProAgrian esitys

Maatilatalous on joutunut pitkittyneen kallistuneiden tuotantopanosten ja hankalien sääolojen vuoksi suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Useat maatilat tarvitsevat tuotannon ja talouden asiantuntija-apua selvitäkseen vaikeuksista. Maatiloja tulee auttaa selviytymispolulle ja varmistaa kehittämisen jatkuminen, jotta Suomen elintarvikeomavaraisuutta ja kansallista huoltovarmuutta voidaan ylläpitää. Samoin tilatason ilmastovaikutusten vähentämiseen ja kiertotalouden lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden edistäminen neuvonnan keinoin vaatii uudenlaista tiedonkeräämistä tiloilta, pitkäjänteistä ja faktaperustaista kehittämistyötä sekä neuvojien laajamittaista kouluttamista.

Näiden mahdollistamiseksi **esitämme, erityisavustustoimintamallia ei jatketa vuonna 2021, vaan neuvonnan momentti pidetään yhtenä kokonaisuutena säilyttäen nykyisen kaltaisen yleisavustuksen. Lisäksi esitämme 100 000€ kertaluonteisen käynnistysrahan myöntämistä tilatason faktatiedon keräämiseen ja aiempaa ripeämpään tutkimusyhteistyöhön tähtäävän demotilaverkoston perustamiseksi.**

Lisäksi pitkän aikavälin tavoitteeksi tulisi asettaa valtionavun palauttaminen vuosikymmenen alun tasolle. Parhaimmillaan sijoitetulle rahalle saadaan moninkertainen vipuvaikutus maatilojen kannattavuuden paranemisen kautta.

ProAgria Keskusten Liitto ry

Harri Mäkivuokko

Harri Mäkivuokko
toimitusjohtaja

Svenska Lantbrukssällskapens förbund rf

Peter Österman

Peter Österman
toimitusjohtaja